

Vyjádřené názory a stanoviska jsou názory a stanoviska autorů a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Evropské unie. Evropská unie ani orgán poskytující podporu za ně nenesou odpovědnost.

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

SPECIÁLNÍ PŘÍLOHA

NOVÁ GENERACE V ZEMĚDĚLSTVÍ

Zemědělci v Evropě vymírají

Nedostatek farmářů by v budoucnu mohl ohrozit potravinovou bezpečnost kontinentu.

Farmaření je životní styl

„Je velmi rozmanité, každý si může najít svojí cestu,“ říká Matěj Sklenář z Farmy Ráječek.

Evropské dotace

Aneta Zachová
autori@economia.cz

Evropští zemědělci vymírají. EU proto plánuje podpořit generační obměnu

Evropská populace stárne, což má obrovský dopad na udržitelnost celé ekonomiky. Situace je obzvláště kritická v sektoru zemědělství – zemědělců ubývá a mladá generace nemá o obor zájem. Farmářskou praxi mají spojenou s náročnou prací, nízkými výdělky a nestabilní budoucností.

Podle mezinárodní farmářské asociace Copa-Cogeca je v současné době jen 11 procent všech evropských zemědělců mladších 40 let. Organizace mimo jiné varuje, že v následujících letech odejde do důchodu velká skupina těch, kteří dnes zajišťují nejen produkci potravin, ale i pracovní místa ve venkovských oblastech.

Copa-Cogeca má za to, že řešení se musí opírat o vyšší finanční podporu mladých zemědělců. Počítá s tím i nová společná zemědělská politika EU fungující od roku 2023. Ta ukládá členským státům povinnost vyčlenit tři procenta evropských přímých plateb právě na podporu mladé generace v zemědělství.

Česká republika poskytovala mladým zemědělcům vyšší příspěvky i během loňského roku. Využívala k tomu právě přímé platby, které EU do oboru v jednotlivých členských státech směřuje.

„Chceme podporovat především mladé zemědělce, aby byla v sektoru zajištěna generační obměna,“ potvrdil koncem roku ministr zemědělství ČR Zdeněk Nekula (KDU-ČSL). Každý farmář mladší 40 let tak dostal kromě klasické dotace, která náleží všem zemědělcům splňujícím podmínky, také přídavek ve výši více než 1600 korun na hektar.

Kromě přímých plateb by mladí farmáři měli mít také lepší podmínky při udělování tzv. investičních dotací. Ty dnes zemědělci dostávají například při nákupu nové techniky nebo výstavbě a renovaci zemědělských budov.

Podle organizace Copa-Cogeca by se měly země EU snažit do mladých zemědělců investovat co nejvíce. Dotace by se podle ní měly dávat nejen na budování nových stájí či výběhů, ale i na nákup zemědělské půdy. Myslet by se mělo na venkovské oblasti obecně – jinými slovy, pokud bude na venkově fungující doprava či služby, mladí budou mít větší motivaci tam žít a podnikat.

„Rozhodnutí stát se zemědělcem má mnoho rozměrů. Je to životní plán,“ zdůrazňuje dále Copa-Cogeca.

Zemědělství potřebuje lepší „PR“

Překážkou pro generační obměnu v zemědělství je podle organizace Copa-Cogeca také špatný obraz sektoru v povědomí široké veřejnosti. Evropské instituce i členské státy by se proto podle ní měly snažit propagovat zemědělství v pozitivním světle, například různými informačními kampaněmi.

Zemědělství se totiž často stává terčem kritiky – v případě České republiky je to i kvůli zemědělským dotacím a kauzám s nimi spo-

~
Pokud nebudeme mít mladé farmáře, nemusíme mít ani potravinovou bezpečnost.

Mimořádně důležité dotace. Podle organizace Copa-Cogeca by se měly země EU snažit do mladých zemědělců investovat co nejvíce. Dotace by se podle ní měly dávat nejen na budování nových stájí či výběhů, ale i na nákup zemědělské půdy. Foto: Shutterstock

~
Rozhodnutí stát se zemědělcem má mnoho rozměrů. Je to životní plán.

jeným. Nejznámější z nich je případ skupiny Agrofert bývalého premiéra Andreje Babiše, která ovládá velkou část českého zemědělského trhu.

Zemědělství je vnímáno nejen jako dotace-mi pokřivený sektor, ale i jako „špinavá práce“. Rozvoj moderních technologií nicméně obor mění – traktory se automatizují, stejně jako provoz uvnitř farem. S krměním i dojením zvířat pomáhají roboti, kteří také zajišťují odklízení hnoje a další fyzicky náročnou činnost. Na pořízení technologií přitom zemědělcům přispívá evropský rozpočet – ať už se řadí mezi mladé zemědělce, či nikoliv.

Česká republika se již zavázala k tomu, že bude mladým zemědělcům pomáhat i jinými prostředky než právě dotacemi. Nedávno schválený strategický plán pro rozvoj českého zemědělství uvádí, že stát bude poskytovat mladým lidem se zájmem o podnikání v zemědělství asistenci. Radit by jim měl s dotacemi, administrativou i pořizováním zemědělské půdy.

Potravinová bezpečnost je v ohrožení

Evropští politici zdůrazňují, že pokud se nepodaří přilákat mladé lidi do zemědělství, může to ohrozit potravinovou bezpečnost kontinentu.

„Pokud nebudeme mít mladé farmáře, nemusíme mít ani potravinovou bezpečnost,“

pro zemědělství a rozvoj venkova Lins Norbert z frakce Evropské lidové strany.

Tlak EU na řešení generační obměny v zemědělství tak zřejmě poroste. Evropská unie nicméně nemá v zemědělské politice příliš mnoho kompetencí – rozvoj zemědělství je zejména v rukou vlád členských států. Role společné zemědělské politiky EU spočívá především v nastavování obecných pravidel pro vyplácení evropských dotací.

Mladí mají jasno

Přestože Evropská unie i její členské státy slibují, že se snaží situaci řešit, samotní mladí zemědělci se nechtějí nechat uchláholit.

„Nedostatek strategického přístupu a jasných cílů pro generační obnovu nás nadále trápí. Při pohledu na tragické tempo, jakým zemědělské podniky zanikají, aniž by je měl kdo převzít, je nutné, aby se vlády jednotlivých států zamyslely nad tím, jakých cílů musí dosáhnout, aby zachovaly sektor životaschopný a dynamický,“ varovala v reakci na společnou zemědělskou politiku EU Diana Lenziová, předsedkyně Evropské rady mladých zemědělců (CEJA).

Lenziová sice pochválila vyšší financování určené mladým zemědělcům, apeluje ale na reformy, které by měly s financováním jít ruku v ruce. Reformy jsou podle ní potřeba, jak o se týče obchodování se zemědělskou půdou,

varoval v prosinci loňského roku evropský komisař pro zemědělství Janusz Wojciechowski. Upozornil také, že průměrný věk evropského farmáře se zvýšil na 57 let.

Stejná slova zaznívají i z úst poslanců Evropského parlamentu. „Covidová krize a válka na Ukrajině ukázaly, že EU není žádným bezpečným územím, kde je vždy hojnost potravin. V EU si musíme uvědomit, že potravinová bezpečnost není žádnou samozřejmostí,“ varoval předseda europarlamentního výboru

tak i v oblasti vzdělávání. To je dnes totiž často zastaralé a není dostatečně atraktivní pro mladé lidi.

Předsedkyně organizace sdružující mladé zemědělce napříč evropskými hranicemi pak zdůraznila, že pokud chtějí státy a evropské instituce generační obměnu řešit, musí tak činit ve spolupráci s mladými lidmi. Právě oni totiž problémy z praxe znají nejlépe a dokážou se zamyslet nad jejich efektivním řešením.

Johana Kofroňová, Aleš Vojř
autori@economia.cz

Čtvrt století a déle. Podstatnou část zemědělských podniků vedou dlouholetí matadoři

Tu statistiku lze interpretovat ze dvou pohledů: zemědělské podniky v Česku řídí zkušení, dlouholetí matadoři. V čele skoro osmadvaceti procent firem sedí vedoucí, kteří jim vládnou čtvrt století a déle. S tím ale souvisí i fakt, že téměř polovině z vedoucích zemědělských podniků je již 55 let a více. Naopak šéfů ve věku 34 let a méně je jen necelá desetina. Vážně zvažovat otázky nástupnictví by měli především v pětině zemědělských podniků, které aktuálně vedou ředitelé v důchodovém věku.

Kdo řídí zemědělské subjekty...

(rok 2020, vedoucí subjektů fyzických a právnických osob celkem)

... podle délky výkonu funkce vedoucího

do 5 let	6–10 let	11–15 let	16–20 let	21–25 let	26 a více let
19,8 % (5729)	16,0 % (4617)	13,0 % (3757)	12,2 % (3532)	11,4 % (3303)	27,6 % (7971)

Nejvíce zemědělských podniků vedou šéfové, kteří je řídí už déle než čtvrt století. Druhou nejpočetnější skupinou jsou ale firmy s relativně čerstvými vedoucími, již jsou ve funkci méně než pět let.

... podle věku

do 24 let	25–34 let	35–44 let	45–54 let	55–64 let	65 a více let
1,2 % (340)	8,7 % (2514)	20,8 % (6011)	25,3 % (7318)	23,5 % (6787)	20,5 % (5939)

Co se týče věku vedoucích, mladých do 34 let najdeme v zemědělských podnicích jen desetinu. Těch, kterým je mezi 35 a 44 lety, je pak už zhruba dvakrát tolik.

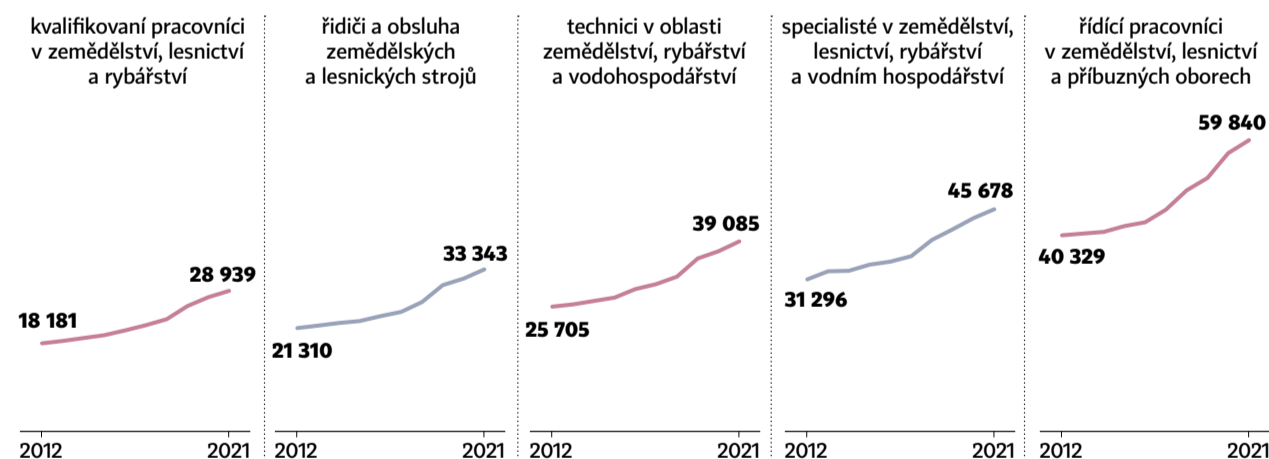
... podle pohlaví

ženy	muži
18,1 % (5239)	81,9 % (23 670)

Jen necelou pětinu pozic vedoucích v zemědělských podnicích zastávají ženy. Ale například v případě šéfů, kteří jsou v čele firem relativně nově (tedy do pěti let), je to už zhruba jedna čtvrtina.

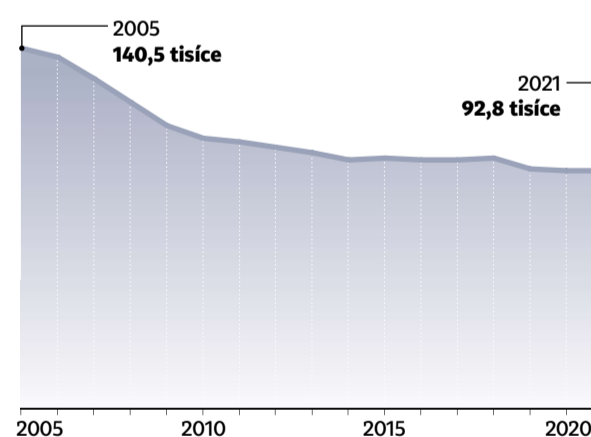
Kolik berou jednotlivé profese

(v zemědělství, lesnictví a příbuzných oborech, měsíční průměrná mzda v Kč, 2012–2021)

Kolik lidí pracuje v zemědělství

(průměrný počet zaměstnanců v zemědělství, lesnictví a rybářství, v tis. osob, přepočteno na osoby plně zaměstnané)

• Rozhovor

Anežka Hesová
anezka.hesova@economia.cz

Dotace snižují zemědělcům sebevědomí. Většina z nich se ale bez nich neobejde

Nic lepšího než krávu nikdy nikdo nevymyslel, říká majitelka Zlaté farmy ve Štětovicích Zlata Ronzová Mádrová. Ohrazuje se tak proti tvrzení, že krávy svou produkcí metanu konkurují v ničení přírody těžkému průmyslu. Farmářka naopak zdůrazňuje, že hovězí dobytek dodává půdě organiku, živí se píceinami a díky tomu zajišťuje zázemí dalším živočichům. Na své farmě na Prostějovsku chová Ronzová Mádrová také prasata, ovce, koně, drůbež, králíky, osla a lamu, kromě produkce mléčných výrobků se totiž zaměřuje na agroturistiku. V roce 2022 vyhrála národní kolo soutěže Mladý farmář, kterou každoročně vyhlašuje Evropský parlament.

Je zemědělství in?

Na jednu stranu ano, vidím to třeba na sociálních sítích, kde se spousta mladých lidí o zemědělství baví a je to pro ně atraktivní obor. Pak si ale uvědomím, že to většinou nejsou mladí lidé obecně, ale děti zemědělců, které z toho prostředí pocházejí, dostaly třeba od rodičů pole a teď na něm hospodaří. I já mám nějakou zemědělskou minulost, protože moji prarodiče z obou dvou stran byli zemědělci. Děda z otcovy strany byl takový ten klasický družstevník, se vším, co k tomu patřilo. Druhý děda nás zase vedl k soukromému hospodářství, jak se to dříve dělávalo. Díky tomu jsem měla ve své rodině obojí: přesvědčeného komunistu i zarytý soukromníky.

Co vás tedy přimělo pustit se do farmaření?

U mě to byla taková z nouze ctnost. Někdy říkám, že celý můj život je plán B. Po škole jsem nastoupila do zemědělského družstva jako zootechnik, ale už tehdy jsem pochopila, jak důležité je otevřít farmu veřejnosti. Měla jsem tam volnější ruku, protože jsem byla vnučka bývalého předsedy, a tak jsem při práci pořádkem různé akce pro školy a školky, provázeli jsme návštěvníky naším družstvem a seznamovali je s tím, jak to v zemědělství chodí. Uvědomila jsem si, jak je důležité k lidem promlouvat a dát jim prostor, aby si farmu prohlédli.

Na osvětu se zaměřujete i dnes, kdy hospodaříte na své vlastní farmě. Setkáváte se s předsudky?

Nechceme tady vytvářet pro návštěvníky iluzi, že kráva má vždy nastláno, zvířata jsou stále zdravá, kvítka zalitá a všude je zameteno. Je to jako doma: když k vám přijde ohlášená návštěva, máte uklizeno a napečeno. Ale v běžném provozu to tak není a v zemědělství už vůbec ne. Zemědělství je život. My jsme otevřená farma a „návštěvu“ tu máme 365 dní v roce. Takže nemůžeme být stále nachystaní a oni se zase nemohou divit, že kráva má pod sebou hnůj. Hlavně mi ale jde o to, aby návštěvníci pochopili, jak živočišná výroba funguje. Lidé rádi nakupují nejlevnější mléko v obchodě. Když ale dorazí na farmu a uvědomí si, že za tím je taky traktor, nafta, lidská práce, pojistka, odvody... tak pochopí, že

litr mléka nemůže stát patnáct korun. Dokud je na tu farmu nepřivedete, tak jim tohle nedojde.

To je ten důvod, proč máte všude na farmě informační cedule a popisky?

Ano. Protože samozřejmě nejsme schopní každého návštěvníka osobně provádět a vše mu vysvětlit, mohou k nám lidé kdykoli přijít na farmu a prohlédnout si ji za provozu. Překvapuje mě, jak je zajímavá třeba senáž. Ta se asi čtyřikrát do roka naskladňuje celý den traktorem a lidé z toho mají show, jezdí se sem na to dívat. Stejně tak dojení. Pořídili jsme si dojícního robota, ke kterému je volný přístup a kdokoli tam může přijít a podívat se, jak dojení probíhá.

Nemáte strach pouštět nepovolané lidi ke zvířatům a ke strojům?

Strach máme. Řešili jsme to dlouhodobě a jsme na nejvyšších pojistkách, které můžeme mít.

Každý den otevřeno. Na Zlaté farmě ve Štětovicích si mohou návštěvníci kdykoli projít areál, prohlédnout si zvířata a zažít každodenní provoz zemědělského podniku. Foto: HN – Tomáš Škoda

Když začala propagace „demonstračních farem“, všichni nám doporučovali, abychom otevřeli naši farmu veřejnosti, ale nikdo neřešil, jak zabezpečit pohyb neproškolených osob v areálu. S tím jsme stále jednou nohou v kriminále.

Jaké další problémy vám dělají starosti?

Trápí nás nedostatek kvalifikovaného personálu, protože nemůžeme konkurovat velkým firmám, které svým zaměstnancům nabízejí třinácté platy, supermzdy a podobné benefity. Ještě větším problémem jsou pak rostoucí náklady. I našim lidem se samozřejmě zvyšují ceny energií a my jim musíme přidat, aby to doma zvládli a aby to ustáli také psychicky. I to je důležitý faktor.

Dokáže se vaše farma uživit z vlastních výnosů?

Nedokáže. Ale to jsme věděli, že to ze začátku nebude vycházet. Samozřejmě hospodaříme za účelem zisku, ale neočekávali jsme, že to bude vydělávat. Doteď platíme jen zaměstnancům, sami žádnou výplatu nemáme. Využíváme dotace z Programu rozvoje venkova a řadu dalších, tomu se věnujeme intenzivně, protože bez toho to nejde.

Je to ale začarovaný kruh. Všichni vědí, že jako zemědělci berete dotace, a myslí si, že vaše produkty budou díky tomu levnější. Zatímco s těmi dotacemi se na vás naopak nabalí hromada dalších zbytečných povinností. Je to velká byrokratická zátěž, kdy neustále něco někde hlásíte a ty portály nejsou navzájem propojené. Zemědělci jsou nesmírně inovativní a úžasní lidé, většina z nich by dokázala fantastické věci pro okolí, pro obec, ale tohle je strašně brzdi a demotivuje. Navíc jim to snižuje sebevědomí. Co si budeme povídat, i farmáři

chtějí být hrdí na svou práci a závislost na dotacích jim k tomu rozhodně nepomáhá. Jako farmář vlastně žijete s tím, že pořád někoho jiného potřebujete k tomu, abyste mohli dělat to, co umíte a co společnost potřebuje.

Těmi fantastickými věcmi pro okolí myslíte pozitivní změny ve prospěch krajiny?

Rozhodně! Zemědělci k tomu mají úžasné prostředky. Já sama jsem se původně rozhodla, jestli se věnovat farmaření, nebo ekologii. Byla jsem už přijatá ke studiu ochrany životního prostředí na univerzitě v Olomouci, ale pak jsem si řekla, že chci chovat zvířata a udržovat krajinu přes zemědělství.

Nelitovala jste někdy toho rozhodnutí?

Ne. Protože teď mám k tomu daleko větší možnosti. Kdyby měli zemědělci víc příležitostí realizovat se v péči o krajinu, tak by to doopravdy i bez nějakých dotací fungovalo lépe. Většina zemědělců přírodě neškodí. Ale na druhou stranu chápu, kam nás zemědělská politika chce vést. Například to snižování plochy pro jednu plodinu není pro farmáře moc výhodné, všichni mají velké traktory a tohle je zdržuje, ale je to správná věc, takže je třeba plodiny rozdělovat. Protože nejsme poslední, kdo tu na té půdě bude hospodařit.

Jak se mění zájem lidí o farmářské produkty při dnešním růstu cen potravin?

Ze začátku covidu lidé dbali na kvalitu jídla. Snažili se ušetřit na kultuře, zrušili třeba dovolenou, ale chtěli si kupovat kvalitní jídlo a podpořit lokální zemědělce. Řešili i to, že nechcejí chodit do velkých supermarketů. Potom ale zjistili, že vlastně v Tesco o život nepřijdou, možná taky už neměli tolik peněz a začali šetřit

Lidé si myslí, že když zemědělci berou dotace, musí prodávat své produkty za nižší ceny.

na odloženou dovolenou. Takže se vrátili k levnějším jogurtům z velkých mlékáren. A teď je to na nás, abychom to ustáli a obhájili kvalitu našich výrobků. Ten tlak bude pořád vyšší a myslím si, že někteří farmáři to nezvládnou.

Je pro vaše zákazníky důležitější koupit si kvalitní produkty, nebo podpořit lokálního farmáře?

Obojí. U některých vidíme, že k nám jedou za zážitkem a spíš jim jde o to, aby se i krávy měly dobře. Ti si u nás koupí nějaké doprovodné produkty v obchůdku, třeba zákusek a kávu. Jiní zákazníci zase přijedou vyloženě nakoupit naše výrobky.

Myslíte si, že je to zajímavé povolání pro mladé lidi?

Určitě je zajímavé už tím, že není stereotypní. Nikdy nevíte, co bude, a neustále vás to nutí přemýšlet, jak dělat věci jinak a lépe. A taky se pořád vzděláváte, a to i jedni od druhých, což je v zemědělství hrozně užitečné. Když přijedete někde do provozu, tak zemědělci se s vámi rádi pobaví a vysvětlí vám, jak a proč co dělají. Jako mladá žena mám v tomto asi výhodu, že když přijdu za staršími chlapy s prosbou o radu, tak se rádi se mnou o své zkušenosti podělí. Proto mě mrzí, že teď není moc mladých lidí v zemědělství. Úplně nám uniká současná generace, která ví, umí, zná, má hromadu toho, co předat... a nemá komu.

• Debata HN

Ján Chovanec

jan.chovanec@economia.cz

Zemědělství mladé lidi netáhne, nabízí přitom široké uplatnění i moderní technologie

Dlouhodobé stárnutí a nefungující generační obměna v zemědělství straší celou Evropskou unii. Obor se potýká s nezájmem mladých lidí, studovat na agronomu či zootechnika jim totiž nedává smysl. Příliš velký důraz na hloubku teoretických znalostí studenty českých škol spíše odrazuje, ve hře přitom není nic menšího než potravinová bezpečnost kontinentu.

České školství se potýká se změnou preferencí u studentů, kteří dnes oproti tradičním oborům dávají přednost zaměření typu obnova venkova či chov koní. V debatě Hospodářských novin o tom promluvil rektor České zemědělské univerzity v Praze Petr Sklenička. „Přímou zemědělcům se nás ptají, proč nevezme více lidí do těch pravých zemědělských programů jako agronom nebo mechanizátor. My ale bereme do prvního ročníku úplně všechny, více se jich nehlasí.“ Navzdory tomu, že se univerzita snaží, a navzdory aktualizaci studijních oborů a zohledňování nových výzev včetně klimatické změny a adaptace krajiny na ni nebo zaměření na nové technologie se počet absolventů podle Skleničky nijak nezvyšuje.

Milióny do startu

Motivací potenciální zemědělci nenachází ani ve finanční stránce budoucího podnikání. Návratnost investic v oboru je samozřejmě dlouhodobá, mnohé zájemce ale odráží také počáteční finanční vstupy do podnikání. „Nedávno jsme ve Společnosti mladých agrárníků aktualizovali podnikatelský plán zemědělce začínajícího úplně od nuly a vyšla nám částka kolem tří až tří a půl milionu korun, aby vůbec mohl zahájit činnost. Znamená to výrazné zadlužení hned na začátku,“ konstatoval David Brož, prezident Společnosti mladých agrárníků. „Neznám žádný jiný obor, který by byl tak náročný na vstupu.“

Společnost mladých agrárníků není spokojena ani se studijními programy, které se dnes na univerzitách se zemědělským zaměřením vyučují. David Brož považuje za zbytečné odrazující vyučovat chemii v takové míře, v jaké se přednáší dnes. Za problematickou označuje i matematiku. „Spousta nadějných lidí právě na těchto předmětech v prvním nebo ve druhém ročníku skončí,“ vysvětluje Brož. „V praxi pro takovou hloubku učiva přitom nenacházím uplatnění,“ dodává Brož.

Souhlasí s ním i Matěj Sklenář z brněnské Farmy Ráječek, který díky dvěma různým ukončeným studiím může porovnat přístup Masarykovy univerzity v Brně s metodikou zemědělské univerzity ve Wageningen (Wageningen University & Research). „V Nizozemsku je více kladený důraz na řešení problému, převedení modelové situace přímo ze zemědělství, jak by měl člověk postupovat a úlohu vyřešit. U českého školství mám pocit, že se snaží naučit studenty vše dopodrobna, ale už ne jak aplikovat znalosti v praxi.“ Za atraktivní považuje sdružování studentů v komunitách

Lidé nad 60 let běžně odcházejí do důchodu a u těch, kteří zůstanou, klesá schopnost dalšího samovzdělávání.

a vytvoření platformy pro komunikaci. „Zemědělství je obor, který potřebuje zmodernizovat, a toto vidím jako jednu z možností, jak obor pro mladé lidi zatraktivnit.“

V praxi pak tato nepříznivá situace vypadá tak, že se například o agronomy jednotlivé podniky doslova navzájem přetahují. „Jde jim o ty kvalitní, ale klidně i o méně kvalitní pracovníky,“ popisuje situaci Vladimír Pícha, manažer projektu „Zemědělství žije!“. „Dneska už nehraje roli ani univerzitní vzdělání. Na hlavního zootechnika, tedy na člověka zodpovědného za celé stádo, stačí být šikovný a mít střední vzdělání. Někdy se dokonce zootechnikem stává i šikovný ošetřovatel, což je velmi špatně. Tito lidé nemají schopnost dalšího rozvoje a vidění souvislostí.“

Zemědělci odcházejí

Předseda Odborového svazu pracovníků zemědělství a výživy Bohumír Dufek nedávno na serveru Euractiv upozornil, že by v příštích deseti letech mohla z důvodu vysokého věku opustit zemědělství až třetina pracovníků. Podniky podle něj budou za tyto odcházející zemědělce hledat náhradu jenom stěží. „V zemědělství dnes skutečně máme více než 50 procent lidí nad 45 let a 12 procent je nad 60 let,“ souhlasí s ním Vladimír Pícha. „Opravdu to problém bude, protože jednak lidé nad 60 let běžně odcházejí do důchodu a u těch, kteří zůstanou, klesá schopnost dalšího samovzdělávání,“ vysvětluje. „Není ojedinelé, že sedmdesátiletý zootechnik stále působí v podniku, protože za něj jednoduše není náhrada.“

Klesající počet zemědělců kopíruje i členská základna Společnosti mladých agrárníků. Od roku 2018 do dnešního dne se snížila z 550 členů na zhruba 450. „S tímto negativním trendem se snažíme bojovat, ale nedaří se nám to,“ konstatuje Brož a má k tomu několik důvodů. Jednak to není jediná organizace, jejímž členem se mladý zemědělec může stát, jednak ve Společnosti mladých agrárníků není členství perspektivní – ve 40 tam jednoduše končíte.

Průběžně omlazované vedení Společnosti mladých agrárníků se snaží řešit problém i na evropské úrovni. Díky podobným uskupením v EU jsou schopni využít vyjednávací sílu až dvou milionů členů podobných organizací. Dle slov Davida Brože je situace podobná v zemědělském oboru napříč celým kontinentem. „Počet mladých lidí se v zemědělství snižuje. Vstřícně vnímáme, že Evropský parlament navýšil rozpočet pro mladé zemědělce o jeden procentní bod, což v konečném důsledku znamená 50 procent z původních financí, protože minulá podpora znamenala dvě procenta národního příjedu. Tyto peníze mají mladým pomoci zapojit se do zemědělské prvovýroby,“ vysvětluje Brož, který si slibuje, že se i díky tomu zvýší počet mladých lidí v zemědělství. „Sice je každá pomoc vítaná, ale především by nás měla zajímat víze naplnění, jestli se budou moci mladí realizovat,

najít uplatnění,“ nesouhlasí s tímto názorem Vladimír Pícha. Jako jedno z řešení vidí větší příliv financí do osvěty kolem zemědělství.

Nesnesitelná barevnost zemědělství

A právě o brzkou osvětu jde v první řadě. Na zemědělství se totiž dá nahlížet ze skutečně velkého množství úhlů. Kde Matěj Sklenář z Farmy Ráječek mluví o práci zalité sluncem, ve slámku na poli a na druhé straně o těžké lopotě v prachu, špíně a zápachu, tam rektor České zemědělské univerzity v Praze Petr Sklenička popisuje vyhraněné vnímání zemědělství jako buďto malé rodinné farmy, nebo velkého zemědělského konglomerátu. Přitom to tak ani zdaleka, dle jeho slov, není. „V rámci osvěty jsem se například na základní škole setkal s názorem, že jídlo se vyrábí v obchodech,“ přichází s dalším úsměvným zážitkem do diskuse Vladimír Pícha.

České zemědělství nutně potřebuje, aby se v něm především mladí lidé zorientovali co možná nejdříve a zjistili, co vše jim může nabídnout, jak se v něm mohou uplatnit. Škála různých specializací je totiž právě zde enormní. Když například žáka osmého či devátého ročníku základní školy baví moderní technologie, jeho volbou by sice mohla být střední průmyslová škola, ovšem pokud se přihlásí na některou ze středních zemědělských škol, má větší šanci, že podobná zařízení uvidí fungovat přímo v akci. „V praxi takové školy vidíte, jak jsou třeba drony či jiné technologie přímo aplikované, jak se dají používat. Přitom na průmyslovce by se spíše učil nějakou teorii. Střední školy se u nás s využitím technologií zatím moc nepopraly,“ míní Pícha.

O osvětu se mohou přičinit i samotné agrární společnosti. Farma Ráječek několikrát do roka připravuje různé druhy exkurzí, kdy zájemce po farmě provádějí a vysvětlují jim jednotlivé pracovní procesy. „Zatím se na naší farmě setkáváme jenom s pozitivními reakcemi,“ dodává Matěj Sklenář. „Spousta lidí má na zemědělství utvořený nějaký svůj názor a právě osobním kontaktem se nám už mnohokrát podařilo vyvrátit různé stereotypy o zemědělství, které nejsou pravdivé.“

Vladimír Pícha
manažer,
Zemědělství žije!

Petr Sklenička
rektor, Česká
zemědělská
univerzita

David Brož
prezident, Společnost
mladých agrárníků

Matěj Sklenář
hlavní agronom,
Farma Ráječek

Generační obměna

Zuzana Keményová

zuzana.kemenyova@economia.cz

Jak udržet potomky na farmě? Koupit moderní technologie a hádky vyřešit ten samý den

Když se osmadvacetiletý Matěj Sklenář rozhodl, co bude v životě dělat, chvíli to vypadalo, že se z něj stane chemik. Konkrétně chtěl studovat biochemii a naplno se věnovat vědecké kariéře. Pochází z rodiny Sklenářových, která už od 90. let vede kousek od Brna Farmu Ráječek, proslulé velkopěstivostí se specializací na saláty, rajčata a další druhy zeleniny. Jeho rodiče, kteří na Ráječku žijí i pracují a do této rodinné farmy doslova vložili své životy, by Matěje na dráze vědce nechali. Říkají, že by jej nijak nepřemlouvali, aby u rodinné tradice zůstal. Matěj si to ale na poslední chvíli sám rozmyslel.

„Absolvoval jsem několik brigád na farmách v Norsku a v Nizozemsku. A tahle zahraniční zkušenost pro mě znamenala zlom. Uvědomil jsem si, že zemědělství může být velmi rozmanité, každý si v něm může najít svou vlastní cestu. To se mi líbilo a nakonec i rozhodlo,“ říká Matěj Sklenář.

A pak šly věci ráz na ráz. Odjel na studia do Nizozemska, na univerzitu ve městě Wageningen, která se zaměřuje na zemědělství. Před třemi lety zde získal titul inženýra a se znalostmi moderních postupů a technologií se naplno vrhl do práce na rodinné farmě.

„V Norsku mi jeden zemědělec řekl, že zemědělství, to není zaměstnání, to je životní styl. Je potřeba tomu uzpůsobit všechno, ale má to své kouzlo a své výhody,“ říká Sklenář mladší.

V Ráječku má nyní na starosti propagaci farmy a také zapojení moderních technologií do pěstování. Kromě klasických venkovních polí, na kterých na farmě rostou snad všechny myslitelné druhy salátů, se tu ve velkém pěstují také rajčata a další druhy zeleniny v krytém fóliovníku pomocí hydroponie. „Hydroponické pěstování zahrnuje celou řadu technologií, které mě velmi zajímají,“ podotýká Matěj. Právě hydroponie a další precizní zemědělské technologie byly jedny z hlavních motivačních prvků, proč na rodinné farmě zůstal. „Nyní třeba testujeme robota pro sklizeň rajčat. Věci, jako je tahle, mi dávají možnost rozvoje a seberealizace,“ říká se zápalem v hlase.

Kromě hydroponie rajčat na farmě funguje i hydroponické pěstování jahod, což jsou dva zcela odlišné komplexy technologií a mladý farmář musí každý řešit s jiným přístupem. Farma Ráječek jako první v republice také koupila robotickou plečku, další precizní technologii, která podle Sklenářových slov celý podnik velmi posunula. Zvýšilo to kvalitu produktů a pracovníkům na farmě to výrazně ulevilo.

Léto mají pracovní, v zimě dovolenou

Den na farmě začíná pro Matěje kolem šesté ráno tím, že ve fóliovníku na počítači zkontroluje zrání rajčat a také teplotu a vlhkost. Pak se zaměstnanci zkontrolovají podrobnosti sklizně.

„Člověk si musí zvyknout na to, že práce je v létě nonstop, bez víkendů, bez dovolené. Tu si naopak vynahrazujeme v zimě, kdy rád jezdím za teplem,“ podotýká Matěj. Na pracovní léta a dovolenkové zimy už si ale podle svých slov zvykl, protože to tak zná od dětství, funguje tak celá jeho rodina.

Stejně tak jej baví, že jde do velké míry o manažerskou práci kombinovanou s HR specialistou a podnikovým technikem. „Když se rozbije traktor a chybí šroub, tak pro něj jedu. Když někomu z pracovníků chybí holínky, obstarám mu je. Když se někdo vůbec nedostaví do práce, hledám za něj náhradu. Stejně tak jedním třeba s dodavatelem sazenic. Dělán prostě vše,“ podotýká Sklenářová.

Rodinná Farma Ráječek Sklenářovi se nikdy nesnažili své děti tlačit do farmaření. Nikdy jim ani nenutili myšlenku, že jednoho dne musí farmu převzít. Jejich děti spíš přirozeně k práci na hospodářství přilnuly. Foto: Matěj Sklenář

~
Když už se nepohodneme, máme pravidlo, že spor musí odejít rychle. Ráno už musí být vše zapomenuto.

co je v danou chvíli potřeba,“ směje se Sklenář junior. Jediné, co ho od práce na rodinné farmě částečně odrazovalo, je administrativa. Je prý zbytečně složitá a zatěžující.

A podobně mluví i Matějovi rodiče, Iveta a Josef Sklenářovi. „To papírování je paradoxně na farmě asi ta nejhorší práce. Neustále musíme někam posílat množství výkazů a údajů, které jsou nesmyslně podrobné,“ říká s povzdechem Iveta.

Na hydroponické pěstování ve fóliovnících, stejně jako na robotickou plečku a další stroje získali Sklenářovi podporu z Evropské unie, konkrétně z Programu rozvoje venkova. „Bez dotací by to bylo mnohem složitější a také pomalejší,“ říká Josef Sklenář. Jeho žena Iveta dodává, že dotace jsou potřebné, ale zároveň zavazující a představují další administrativu. „Proces žádání o dotace je postavený pro velké firmy, které na to mají celá oddělení specialistů,“ podotýká Sklenářová.

Hospodářství stabilně roste, krize nekrize

Rodina Ivety Sklenářové vlastnila toto hospodářství s třiceti hektary orné půdy už před válkou, s kolektivizací o něj přišla a po revoluci se na něj zase vrátila. Manžel Josef se tak vlastně do farmářské rodiny přičlenil. Nápad pěstovat výběrové saláty, nikoli běžné obilniny, se zrodil v jeho hlavě.

Farma Ráječek ekonomicky stabilně roste, nyní má obrát kolem padesáti milionů korun ročně a v sezoně zaměstnává na šest desítek lidí. Hospodářství velmi pomohl fakt, že do-

dospělý,“ zamýšlí se Iveta Sklenářová. Podle Josefa Sklenáře jsou na rodinných hospodářstvích zcela zásadní také vztahy. Právě dobré vztahy podle něj často rozhodnou, jestli generační obměna bude fungovat, či nikoliv.

„Když se řeší něco zásadního, třeba když se rozhoduje, do čeho budeme investovat a do čeho nikoliv, děláme to v rodinném kruhu. Jelikož jsme rodina a dobře se známe, bývá takové jednání velice efektivní a rychlé. Tohle je jedna z výhod rodinného podniku,“ hodnotí otec Josef Sklenář. „Tím, že spolu žijeme a bavíme se o našich vizích a plánech do budoucna, už celkem přesně víme, co chceme a co ne. Je to určitě jednodušší, než když se potkají dva společníci, kteří jsou si jinak cizí,“ míní.

Na druhou stranu ani v rodinné firmě zase všechno tak růžové není a i Sklenářovi se mezi sebou umějí pohádat. I když, jak říkají, nedochází k tomu často.

„Když už se nepohodneme, tak máme pravidlo, že to musí odejít rychle. Vyměníme si názory a vyřešíme to pokud možno ještě ten den. Do večera musí být vzduch čistý, ráno už musí být všechno zapomenuté. Necháváme dusno příliš dlouho,“ říká se zamýšleným úsměvem Sklenář. Díky dobrým rodinným vztahům chce na farmě zůstat i dcera Marie, která nyní studuje Českou zemědělskou univerzitu v Praze. „Připadá mi přirozené zůstat na naší farmě. Ráda bych se věnovala kvalitě našich produktů,“ říká Marie Sklenářová.

dává do supermarketů, což u rodinných farem není běžné. Dokonce ani stoupající ceny energií Farmu Ráječek nedrtí, i když jak Sklenářovi říkají, citelně to je.

Rodina se dohodne rychleji než cizí lidé

Sklenářovi se nikdy nesnažili své děti – kromě Matěje – mají ještě jednadvacetiletou dceru Marii – tlačit do farmaření. Nikdy jim ani nenutili myšlenku, že jednoho dne musí farmu převzít. Jejich děti spíš přirozeně k práci na hospodářství přilnuly. „Matěj se mnou odmala chodil na pole, zapojoval se do práce. Je pro něj tedy normální, že na farmě zůstává i teď, když je

Farma Ráječek

- Rodina Sklenářových vede farmu od 90. let, kdy ji získala v restituci.
- Pěstují se zde saláty, rajčata ve fóliovnících a nově také jahody ve fóliovnících.
- Věnuje se preciznímu zemědělství, traktory řídí autopilot s GPS navigací přesnou na dva centimetry.
- Jahody a rajčata se zde pěstují hydroponicky, majitelé tvrdí, že oproti konvenčnímu zemědělství ušetří 80 procent vody.
- Sklenářovi mají dvě děti, Matěje a Marii.